

VA-bransjens arbeid for å forbedre norsk vannforsyning

Av Kjetil Furuberg og Toril Hofshagen

Kjetil Furuberg er cand. scient.
Toril Hofshagen er sivilingeniør og assisterende direktør
Begge er ansatt i Norsk Vann BA

Innlegg på Norsk vannforenings juleseminar 12. desember 2007

Bakgrunn – Mange vannverk oppfyller ikke kravene

Mattilsynet har påvist at mange vannverk ikke oppfyller alle krav. Norsk Vann har nå utarbeidet en tiltaksplan for å sikre en god, norsk vannforsyning. Her fokuseres det derfor på det overordnede arbeid fra Norsk Vann sin side, og ikke på investeringsutvikling og andre gode parametere for aktivitet ute i vannverkene og i kommunene.

Norsk vannforsyning er blant de beste i verden, med nok vann til alle og gjennomgående god kvalitet. I følge SSB fikk hele 99 % av innbyggerne, som er tilknyttet kommunale vannverk, tilfredsstillende hygienisk kvalitet på vannet i 2006. Dette bildet gjentas også i oppsummering fra Vannverksregistret for perioden 2004-2007 (Myrstad, L. og Krogh, T., VANN nr. 4, 2007).

Men det er fortsatt klare utfordringer ved mange vannverk, og

vi må som bransje stadig forbedre oss i takt med ny kunnskap. Mattilsynet gjennomførte i 2006 og 2007 en landsdekkende tilsynskampanje mot vannverk. Resultatene fra kampanjen ga nyttige innspill til det kontinuerlige forbedringsarbeidet som må skje ved vannverkene.

I etterkant av tilsynskampanjen, har Mattilsynet og Norsk Vann utarbeidet hver sine planer for hvordan man skal gå frem i arbeidet med å sikre en god, norsk vannforsyning. Norsk Vann har vært i dialog med Mattilsynet om de to planene som nå foreligger, for å stimulere til et koordinert og målrettet forbedringsarbeide.

Norsk Vanns ”tiltaksplan for god, norsk vannforsyning” tar utgangspunkt i 6 hovedutfordringer og inneholder en rekke tiltak som skal bidra til å løse disse. Noen av tiltakene er under gjennomføring allerede, men det vil være nødvendig med satsing på dette feltet i flere år fremover fra både vannverksbransjens og Mattilsynets side.

Utfordring 1: Andel godkjente vannverk er for lavt

Ifølge Mattilsynet forsynes 64 % av befolkningen av godkjente vannverk ved utgangen av 2006. Tall fra Vannverksregistret (VREG) viser at ca. 4,2 mill. personer forsynes fra godkjenningspliktige vannverk (89 % av befolkningen). Kommunale vannverk forsynes 3,97 mill. (85 % av befolkningen). I 2008 vil nytt vannverk i Oslo settes i drift, og andelen av befolkningen som forsynes med vann fra godkjent vannverk vil da øke til 76 %. Det er et mål at alle vannverk godkjennes.

At et vannverk er godkjent viser at de fysiske og organisatoriske forutsetningene for å levere vann med god kvalitet og i riktig mengde er tilfredsstillende på godkjenningstidspunktet. Dette betyr at et vannverk med en eldre godkjenning ikke nødvendigvis tilfredsstillende dagens krav, og at et ikke godkjent vannverk kan ha de fysiske forutsetningene til stede, men har mangler i organisasjonen. Forsinkelser i godkjenningsprosessen kan også medvirke til at vannverk ikke er godkjent, selv om forutsetningene er til stede.

Tiltak

Norsk Vann vil være en pådriver for at vannverkene søker om godkjenning ved å:

- påpeke viktigheten av at vannverkene får godkjenningen i orden og oppfordre til økt innsats på området
- informere i Norsk Vanns medlemsblad, gjennom e-brev til medlemmer og gjennom driftsassistanser

- bidra til kompetanseoppbygging gjennom kurs, fagtreff og annen informasjon

Utfordring 2: Antall avvik ved tilsyn er for høyt

Følgende forbedringsområder er påpekt fra Mattilsynet gjennom tilsynskampanjer i 2005-2007:

- fokus på og styring med kritiske punkter i vannbehandlingen bør forbedres
- implementere og etterleve eget internkontrollsystem
- utarbeide skriftlige beredskapsplaner og avholde beredskapsøvelser
- oppfylle vannkvalitetskravene og dokumentere dette i henhold til forskriftskravene
- forbedre rutiner ved arbeid på nettet

Tiltak

Norsk Vann vil være en pådriver for at vannverkene skal ta lærdom av de avvikene som er avdekket i tilsynskampanjen ved å:

- distribuere rapporter og materiell som Norsk Vann har utarbeidet som gir god veiledning på de forbedringsområdene som er påpekt
- øke tilgjengeligheten til Norsk Vanns faglige materiell ytterligere, også for de som ikke er medlemmer
- utarbeide veiledningsmateriell og rapporter for de områdene hvor det ikke finnes tilstrekkelig materiell
- avklare med Mattilsynet hvilke kvalitetsnivå som skal legges til grunn for rutiner for arbeid på nettet

- avklare med Mattilsynet hvilket risikobilde som skal legges til grunn for det videre arbeidet innen drikkevann generelt
- fokusere på problemstillingene i fagtreff og på bransjens møtesteder
- distribuere informasjon til bransjen fra offentlige aktører
- innhente og formidle erfaringer med ulike typer sertifiserings- og kvalitetssystemer innen VA-bransjen.

Utfordring 3: Ikke alle vannverk har tilfredsstillende hygieniske barrierer

En av hovedgrunnene til dette er at begrepet ”to hygieniske barrierer” har vært gjenstand for tolkning og diskusjon, og er under fortløpende vurdering ut fra ny kunnskap. Dette har medført endrede krav til vannverkene og behov for en enhetlig metode for hvordan barrierene skal fastsettes.

Tiltak

Norsk Vann er i ferd med å videreutvikle og teste ut en prosedyre for vurdering av hygieniske barrierer som omhandler både vannkilde og vannbehandling. Videre er det flere prosjekter under arbeid som vil gi kunnskapsutvikling om bruk av blant annet vannbehandlingsmetodene UV og membranfiltrering som hygienisk barriere.

Norsk Vann vil:

- arbeide for å videreutvikle prosedyren for vurdering av hygieniske barrierer og at denne

tas i bruk av vannverksbransjen og aksepteres av myndighetene

- arbeide videre med forskning og utvikling innen vannbehandling og hygienisk sikkerhet.

Utfordring 4: Vannverksbransjen står overfor en situasjon med rekrutterings- og kompetansemangel

Ubesatte stillinger innen vann og avløp er på vei til å bli en normal situasjon. Dette problemet vil forsterkes de neste 10 til 20 årene. Mange av utfordringene innen VA krever god kompetanse i alle ledd – fra driftspersonell til ledere. Manglende personell vil medføre økt risiko for en dårligere tjeneste.

Tiltak

Norsk Vann arbeider aktivt for økt rekruttering og kompetansebygging gjennom:

- egen opplæringsgruppe som arbeider med langsiktige tiltak mot skoleverket
- samarbeid med andre aktører i bransjen om informasjon til studenter på høyskoler og universitet
- egen gruppe for de yngre i bransjen, VA-yngre
- innsatsen fra Norsk Vanns side er styrket med en stilling som er dedikert til rekrutteringsarbeid

I tillegg til dette arbeider Norsk Vann med kompetanseoppbygging gjennom en rekke ulike tiltak. Det vises til norskvann.no og Norsk Vanns styringsdokumenter for en nærmere beskrivelse.

Utfordring 5: Myndighetene har ikke tilstrekkelig kapasitet, kompetanse og samordning på drikkevannsområdet

Tiltak

Norsk Vann forventer og vil arbeide for at:

- midler som tas inn fra vannsektoren gjennom gebyrer benyttes til på arbeid med vann
- VA-lov utarbeides
- offentlige myndigheter samordner sin innsats
- Mattilsynet følger opp anbefalinger for økt sikkerhet i vannforsyningen ved å følge opp statlig ansvar iht. tiltaksplan etter "Sårbarhet i vannforsyningen" og "NOU 2006:6 – Når sikkerheten er viktigst".

Utfordring 6: Forskning og utvikling innen vann- forsyning dekker ikke behovet for ny kunnskap

Nasjonal forskning og utvikling innen vannforsyningsområdet tilføres i svært liten grad midler fra det offentlige. Det gjøres noe arbeid gjennom prosjektsystemet til Norsk Vann, men det er langt fra tilstrekkelig til å dekke behovet.

Tiltak

Norsk Vann vil arbeide for at:

- Forskningsrådet, Mattilsynet og andre offentlige aktører bidrar til ytterligere satsning på forskning og utvikling innen vannforsyning
- Norsk Vann sitt prosjektsystem videreføres og bidrar som en aktiv partner i utviklingsarbeidet innen vannsektoren.